

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk

w sprawie **R. S.**

skazanego z art. 207 § 1a k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 8 listopada 2024 r.

wniosku obrońcy skazanego

o wyłączenie sędziego Anny Dziergawki od udziału w sprawie V KK 217/24,

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności,

postanowił

włączyć sędziego Annę Dziergawkę od udziału w sprawie Sądu Najwyższego o sygn. akt V KK 217/24.

UZASADNIENIE

W dniu 17 maja 2024 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja obrońcy skazanego R. S. od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 20 grudnia 2023 r., sygn. akt V Ka 1609/22, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi z dnia 19 lipca 2022 r., sygn. akt VI K 207/21.

Kasacja ta, zarejestrowana w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt V KK 217/24, została przydzielona do rozpoznania – zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Karnej z dnia 22 maja 2024 r. – sędziemu Annie Dziergawce.

W dniu 12 czerwca 2024 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy skazanego R. S. o wyłączenie od orzekania w przedmiocie jego kasacji sędziego Anny Dziergawki. Uzasadniając wniosek obrońca odwołał się do trybu powołania Anny Dziergawki na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3 – dalej ustawa o KRS z 2017 r.), wskazując, że z uwagi na treść pkt. 1 uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 oraz szereg innych orzeczeń Sądu Najwyższego skład sądu z jej udziałem byłby dotknięty uchybieniem o randze bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., nie spełniając standardu niezawisłości i bezstronności wynikającego z przepisów konstytucyjnych oraz konwencyjnych, nie zapewniając skazanemu prawa do sądu ustanowionego ustawą. Co więcej, zauważył także, że w kasacji podniesiony został również zarzut z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. związany z udziałem w składzie orzekającym Sądu Okręgowego w Łodzi sędziego powołanego na urząd sędziego w tym Sądzie w tym samym niekonstytucyjnym trybie. Konkludując uznał, że w takiej sytuacji procesowej sędzia Anna Dziergawka nie powinna rozpoznawać kasacji opartej o zarzut, który w równym stopniu odnosi się do niej samej.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Złożony przez obrońcę wniosek o wyłączenie od udziału w rozpoznaniu sprawy zawisłej w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt V KK 217/24 sędziego Anny Dziergawki jest zasadny.

Sąd Najwyższy w tym składzie podziela w całej rozciągłości stanowisko wnioskodawcy, zarówno co do konsekwencji udziału w składzie orzekającym Sądu Najwyższego i wydaniu orzeczenia w przedmiocie kasacji osoby powołanej na urząd sędziego w tym Sądzie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy o KRS z 2017 r., jako dotkniętej uchybieniem polegającym na nienależytej obsadzie sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (pkt 1 powołanej we wniosku uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, OSNK z 2020 r., z. 2 poz. 7 oraz uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, OSNK z

2022 r., z. 6, poz. 22), jak i co do konieczności wyłączenia związanej z rozpoznawaniem kasacji opartej również o zarzut określony w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wynikający z udziału w składzie Sądu odwoławczego sędziego powołanego na urząd sędziego sądu okręgowego w takim samym niekonstytucyjnym trybie.

Konieczność wyłączenia, w oparciu o pierwszy z podniesionych we wniosku powodów, wspiera jednolite orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPCz) zgodnie z którym, Sąd Najwyższy w składach z udziałem sędziów powołanych na urząd sędziego SN na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy o KRS z 2017 r. nie stanowi sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wartości, a tym samym nie gwarantuje prawa do rzetelnego procesu (por. wyroki ETPCz: z dnia 22 lipca 2021 r., *Reczkowicz przeciwko Polsce*, skarga nr 43447/19; z dnia 8 listopada 2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, połączone skargi nr 49868/19 i 57511/19; z dnia 3 lutego 2022 r., *Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce*, skarga nr 1469/20; z dnia 15 marca 2022 r. [Wielka Izba], *Grzęda przeciwko Polsce*, skarga 43572/18; z dnia 23 listopada 2023 r., *Wałęsa przeciwko Polsce*, skarga nr 50849/21). Wprawdzie orzeczenia te dotyczyły sędziów orzekających w Izbach: Dyscyplinarnej, Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz Cywilnej, mają one wszelako bezpośrednie przełożenie także na składy orzekające Sąd Najwyższy w Izbie Karnej z udziałem osób powołanych na urząd sędziego SN w tożsamym trybie.

Nie ulega też wątpliwości, że orzekanie przez sędziego Annę Dziergawkę co do kasacji wniesionej na rzecz skazanego R. S., z uwagi na podniesiony w niej zarzut bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (udział w składzie Sądu Okręgowego w Łodzi osoby powołanej na sędziego tego Sądu na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy o KRS z 2017 r.), nie tylko – z uwagi na wątpliwości co do jej bezstronności w tej konkretnej sprawie – powinno skutkować jej wyłączeniem jako *iudex suspectus*, lecz nawet jej wyłączeniem z urzędu na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. *Ratio legis* art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. jest czytelne i – w myśl zasady *nemo iudex indoneus in propria causa* – sprowadza się do odsunięcia od sprawy sędziego, w sytuacji, gdy jej rozstrzygnięcie wpływa na sferę jego praw i obowiązków. Nie

chodzi przy tym jedynie o te ewidentne przypadki, gdy sędzia jest stroną procesową, które *ex definitione* ma interes prawny w korzystnym dla siebie rozstrzygnięciu, ale o każdy przypadek, gdy sprawa dotyczy sędziego bezpośrednio (zob. J. Kosonoga (w:) R. A. Stefański S. Zabłocki (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 1 – 166, Warszawa 2017, tom I, s. 550). Trudno o bardziej jednoznaczny przypadek tego rodzaju sytuacji niż ten, w którym sędzia Sądu Najwyższego powołany w niekonstytucyjnym trybie, ma rozstrzygać o nienależytej obsadzie Sądu odwoławczego, w którego składzie brała udział osoba powołana z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa nie będącej organem tożsamym z tym, który przewidziany jest w art. 187 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Skoro, pomimo rzucających się w oczy okoliczności, o których mowa wyżej, ani Przewodniczący V Wydziału Izby Karnej Sądu Najwyższego ani Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracami tej Izby nie uznali za celowe wdrożenie procedury wyłączającej z mocy prawa sędziego Anny Dziergawki od orzekania w tej sprawie, dokonując przydziału sprawy do jej referatu, a i sama sędzia nie podjęła w tym kierunku jakichkolwiek kroków, sygnalizujących zaistniały układ procesowy, jej wyłączenie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. stało się wręcz koniecznością.

Wyżej wskazane okoliczności czynią koniecznym uznać za zasadny złożony przez obrońcę wniosek i tym samym wyłączyć sędziego Annę Dziergawkę od udziału w sprawie prowadzonej w Sądzie Najwyższym pod sygnaturą V KK 217/24 z uwagi na to, że sąd, w którego składzie by uczestniczyła, nie spełniałby kryteriów określonych w art. 6 ust. 1 ETPC, zaś postępowanie prowadzone przez taki sąd byłoby obciążone wadą traktowaną na gruncie wykładni przyjętej w uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. jako bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (co do przyczyn związania każdego składu Sądu Najwyższego wspomnianą uchwałą mającą moc zasady prawnej – zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, OSNK 2021, z. 10, poz. 41).

Co więcej, niniejsze orzeczenie zapobiegnie ewentualnemu ryzyku wzruszenia zapadłego w Sądzie Najwyższym orzeczenia z udziałem sędziego Anny Dziergawki w trybie przepisów Rozdziału 56 Kodeksu postępowania karnego – wznowienie postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14

czerwca 2023 r., II KO 73/22 i III KO 43/23; z dnia 21 czerwca 2023, V KO 17/22 i V KO 30/22; z czerwca 27 czerwca 2023 r., III KO 84/21 i III KO 15/22; z dnia 23 sierpnia 2023 r., II KO 75/23), a także możliwej i do tego skutecznej, w świetle utrwalonej linii orzeczniczej ETPCz, skardze do Trybunału w Strasburgu i związanych z tym konsekwencji finansowych dla Polski, które zresztą Polska, a tym samym społeczeństwo, już przecież ponosi.

Uwzględniając całokształt rozważań poczynionych w niniejszym uzasadnieniu postanowiono jak na wstępie.

[J.J.]